

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

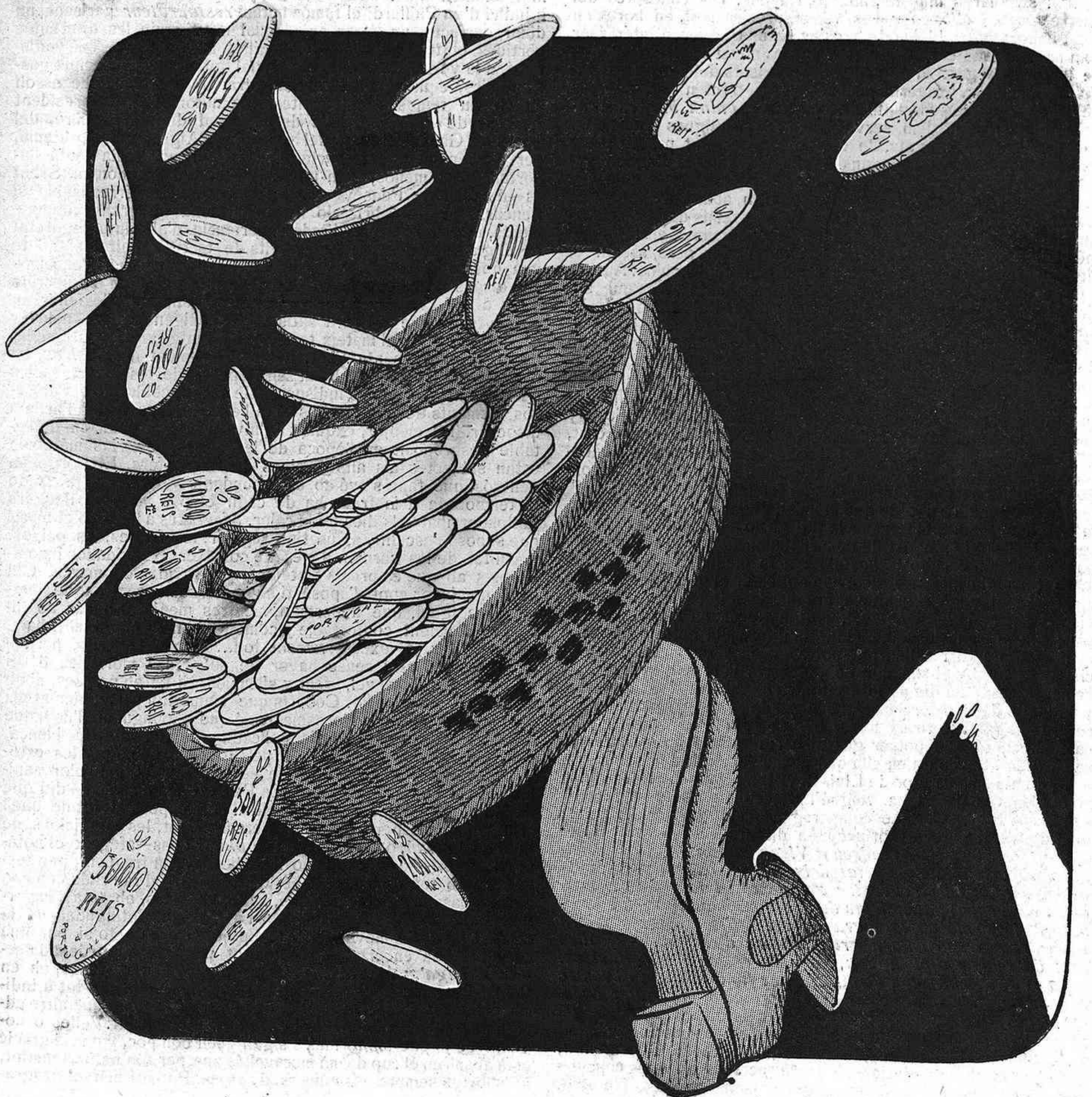
BARCELONA, 14 D'OCTUBRE DE 1910

NÚM. 1659

ANY XXXII

PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·L·STRAT

10 centims — Atrassats: 20

EL CRIT DELS NOSTRES VEINS

—Fóra «reis»!...

Elogi del ben menjar

El nostre *Xarau* ens ha fet part de la delectació per ell experimentada enfront d'una plata de salsitxes fresques, voltades d'un rosari de rovellons cuits al forn. En *Xarau* ha descrit ab paraules justes la sensació exquisida, els mil gustos diferents, les mil selvàtiques aromes que'ls rossos bolets produïren en el seu paladar. Y en *Xarau*, que es, per damunt de tot, un enamorat fervent de les típiques costums casolanes, cantor de la vida apacible de la llar, home d'èpiques austeritats, afegeix que, comparats ab les salsitjes y els rovellons, els molls bullits d'en *Xenius* li semblaren migrats, pobres, ridiculs. Els conceptes del nostre amable *Glosador* ens venen, precisament, en hores en que l'important problema de la cuina sembla haver d'interessar com mai. Ara mateix, *Xarau* amic, acaba aquet vostre company de llegir la suggestiva nova de que, cansats dels guisos artificials, indigestos, exageradament lleugers, tracten els anglesos de celebrar un interessantíssim concurs de *cuina burgesa*, casolana que aquí diríem, servadora de les antigues tradicions. Els anglesos, reconeguts, de temps, com la gent pràctica per excelència, han avensat alguns detalls de les bases d'aquet concurs. Segons elles podran concorri els cuiners o cuineres que ho sollicitin, ja que les proves se faran, abans, d'eliminació. Davant del Jurat encarregat de donar els premis deurà presentarsehi únicament un reduït nombre de concursants, entre'ls que més bones condicions hagin demostrat possehir pera assolir el títol de veritables mestres en l'art difícil de la cuina. Aquets hauran de disputarse les recompenses senyalades, més que suficients, per la seva importància, pera excitar l'emulació entre'ls *chefs* de la casseroles. Gracies a Deu! clamen, davant la nova, els enemics del modern antipatic *restaurant*. Ab la celebració del concurs esperen aquets veure com pera l'alimentació confortant, sana y nodritiva reviu d'un cop els passats dies de la seva gloria. D'uns anys an aquesta part—exclamen—s'ha vingut donant massa importància a la condimentació artificiosa y enganyadora, per haver cregut alguns, ben erradament per cert, que es pels ulls, més que per la boca, per aont l'home s'alimenta. Aquesta decadència en un art tan important y tan difícil com ho es el de la cuina es ja hora de que fineixi.

No pot admetre's lo de que la lleial, l'honrada cuina burgesa, la que té per norma barrejar lo util ab lo agradable, resti més temps desterrada pel plat de nom rimbombant y enrevessat, preparat, Deu sab com, pels hostelers a la moda. El guis cuit ab lentitut, condimentat ab amor, no pot cedir el lloc a la salsa insípida, banal y gens sanitosa, preparada a la carrera... Passar els ulls per una *carta* equival, avui, a presenciar la mateixa reglamentaria y enutjosa desfilada. La diferencia entre'l passat y el present de l'art culinari no pot esser més visible. La distancia entre avui y el seu ahir no pot esser ja més manifesta. La cuina, tractada un dia ab tota cura, es mirada avui ab un injust y antipatic desdeny... Sense que pugui de moment precisar aont, recorda el qui això firma haver llegit un dia la següent interessant anècdota, que potser guardi certa relació ab lo que ara anem dient. Se conta en ella que abans de sortir de París, pera anar, com a embaixador de Lluís XVIII, a representar la Fransa en el Congrés de Viena, volgué'l príncep de Talleyrand que'l seu famós cuiner Carême comparegués a sa presència. Al tenir-lo al davant li engegà'l príncep un discurs concebut en aquets o semblants termes:—*Vindreu a Viena ab mi. Com jo, coneixeu l'importància y gravetat dels interessos que allà vaig a defensar. Confio en el vostre zel, deixo al talent y a la destresa vostres, al patriotisme de que, com jo mateix, esteu animat, l'ajudarme en la meva empresa. Els vostres menjars aplegaran a son entorn gran nombre d'emperadors, altre tant de reis, y diplomàtics, escullits entre'ls més ilustres. Això es dirvos la mena de missió que fio desde ara al vostre art. Si'm feu vos una bona cuina, prometo jo fer una excelent feina.* Pera exaltar l'importància dels dinars arranats pel gran Carême, afegeix l'anècdota que a ells boi exclussivament se degué, en aquella data, la salvació de la Fransa. Dels *menús*, que han restat llegendaris, se'n parla encara avui en les cancelleries. Els arxius del *tzar* ne guarden la major part. Tot això,

amic llegidor, vol dir que es inutil donarhi voltes. Que un bon dinar es, en tots els casos, lo primer, y que'l dia que'ns amenassi un greu aconteixement, que una guerra o un conflicte diplomatic vulguin torbar el nostre repòs y els governs s'hagin de reunir pera consolidar la tranquil·litat, un cuiner habil y experimentat, guardador fidel de les tradicions glorioses del seu art, serà sempre l'auxiliar més apropiat y eficas, l'agent més indicat y més segur pera que acabi la festa en pau. Perquè, creieu-ho: pera tractar de la formació d'un bon ministeri com pera lligar disperses voluntats, pera llensar empreses de milions com pera resoldre conflictes els més emmaranyats, res hi ha millor que una taula ben parada. A la vista dels condiments subtils, a l'olor dels plats reconfortants, a l'incentiu dels vins selectes, esdevé raonable el més rebec, y les voluntats més tossudes s'endolceixen. Menjant, y menjant be, minven les rencunies, y una alegria sana y de bon esser se succeeix a les més extremades violències. Tal candidatura política o problema financier, que mil dificultats impedièn portar a terme, han sigut resolts favorablement y sense cap mena d'entrebancs si en el moment que semblava més difícil un cuiner discret ha encertat a deixar un *met* exquisit al bell mitg de la ben provista taula. Se conta que, a judici d'en Paillard, el famós actual *restaurateur* parisenc, un dinar perfecte, un dinar en el qual mantinguin les diferents partides el to armonic que'l conjunt ha de tenir, que satisfassi, a la vegada, les exigències del gust y els principis gastronòmics, equival a una obra mestra. Un *gourmet* que assolí en el seu temps una incontestable notorietat, el president Henrion de Pensey, l'amic de Grimaud de la Regnière, del canceller Gambacerès y del marquès d'Aigrefeuille, pretenia, per altra part, que la carta d'un bon dinar, tenia tanta importància, al menos, com un bon tractat d'astronomia. Sabut es—deia en de Pensey—que un bon *menú* es irrealizable si l'encarregat de fabricarlo no es persona de grans coneixements, de llarga y acreditada experiència, d'absoluta seguretat en el gust, de desenrotllats sentits de tacte y flaire, si no té una noció perfecta de la lleugeresa y la mesura, a l'ensempe que disposi d'una completa y minuciosa iniciació en els secrets de la difícil ciencia culinaria. Atureuvos, sinó, a reflexionar un xic en tot lo que cal pera satisfer les exigències d'un paladar delicat, que siga, al mateix temps que un jutge rigid y inflexible, un critic experimentat. Tot, del comensament als *postres*, ha d'esser en ell ordenat ab un sentit precís de les conveniències gastronòmiques, que es indispensable saber acoblar ab els diversos elements de que, segons siga l'estació, li es facil a l'artista disposar. Tal menjar, exquisit a l'hivern, pot semblar un detestable despropòsit en l'època de les calors. Els vins mateixos estan subjectes als alts y baixos de l'atmosfera. El Borgonya generós, que tant s'avé ab els abundants y suculentos *plats* de la temporada dels frets, ha de cedir el pas als vins lleugers tantost arribats els dies de la calor. Afegeixi's a tot això el merit que suposa l'escullir, ab un tino regular, les fruites, els peixos, la calitat de les carns... a més de coneixer els cuidados innumbrables ab que es precis festejar a un convidat de marca. Cal que'l menjador aont s'apostenti siga una sala espaiosa, de temperatura igual, que li permeti, mentres menja, respirar ab llibertat. El seient, confortable y còmode, ni molt alt, ni molt baix, ni gaire dur, ni excessivament tou... Ampla la taula, perquè pugui acomodarshi sense haver de sofrir les molesties d'un veí. Discret el servei, atent y silenciós. Ni fet ab presses, ni ab desesperadora lentitut. Coberts que emmotllin perfectament als gests de les mans, y d'ornamentació que s'avingui ab l'ús a que se'ls destina. La cretalleria, delicada y fina; la vaixela, blanca, lleugera, agradosa a la vista, y pels tovallons, com per les estovalles, una tela immaculada que escampi per l'espai l'olor sanitosa de la clàssica bugada... En Paillard—ja nomenat—diu que no hi ha, per ell, plaer comparable al que suposa el fet de que'l cridi un client pera discutirli, personalment, les condicions de tal o qual *menú*, o els orogens d'un *plat*. El cas—afegeix el notable hostaler—no es, en els nostres dies, massa freqüent, per desgracia. Ab tot, disfruto també lo que no pot dirse cada cop que entra a casa un parroquià que, serio, silenciós, ab tota l'importància que convé a l'acte, se posa a examinar detingudament la carta del dia. La meva satisfacció puja encara de to si, per una casualitat, ha encertat el nou vingut una entesa y ordenada selecció. *Diga'm lo que menjes y't diré qui ets*, penso, ab en Brillat-Savarin. Alguns, més pocs encara, arriben y tot a indicar al mestre d'hotel la manera de conjuminar algun que altre admirable guis antic, la recepta del qual s'hagi perdut. Velles o noves, crec jo que les fórmules signifiquen ben poc, y que la gracia està abans en el cop de mà meravellós que, per són natural instint, hi aporten sempre els cuiners de rassa. Pot afirmarse, desgra-

ciadament, que d'entre aquets, si es cert que n'hi ha encara d'excelents, n'han desaparegut els rasgues de vigor que tan amunt posaren els noms dels seus davanters. El desdeny per la veritable tradició—tema que'ns ha mogut a escriure aquestes ratlles—podria encara tolerarse si no's pretengués disfressarlo ab les més odioses tartuferies, tals com la de que *la taula es un pretext*, la de *que's menja pera tenir ocasió de conversar* y que *la major part dels cops ni atenció's fa a lo que s'engulleix*. Emperò, poseu als qui aixís discorren davant per davant d'un excelent dinar, y veureu com, en un obrir y cloure els ulls, fins els que semblaven més convenuts de lo que deien cambien radicalment la seva abominable opinió. Heu dit, *Xarau* amic, que una de les vostres més grosses ilusions, es la d'estar ignorant de la classe de plat que segueix al que menjeu, lo que us porta a no destapar les cassoles fins al punt de la consagració, penso jo que pera fervos més agradós l'encís que ja de sí enclou lo desconegut. Tot lo contrari de lo que fa aquet pobre company vostre, que, pera estalviarse crudels decepcions, per no sofrir amargs desenganys, vol tenir el *menú* a la vista cada cop que menja a casa, y que, havent de prescindir de les gales y accessoris que una excelent presentació suposa, lo mateix se li'n dona de les vostres salsitxes y els vostres rovellons al forn, que de tots els molls bullits preconisats per l'ilustre, soporífer y admirat confrare que a *La Veu* teniu, y que, periodísticament, coneixem per *Xenius*.

Boy

L'ULTIMA NOVETAT

¿Han vist, *La Publicidad*, quina manera més bonica ha trobat de donar les noticies... y d'omplir depressa el diari? Aquí'n tenen una mostra, retallada de la secció telegràfica del número del dimars, edició del matí:

«**Brasil es la primera nación que ha reconocido la República.—Ha comenzado la expulsión de frailes y monjas.**»

»*Lisboa 10, á las 9.*

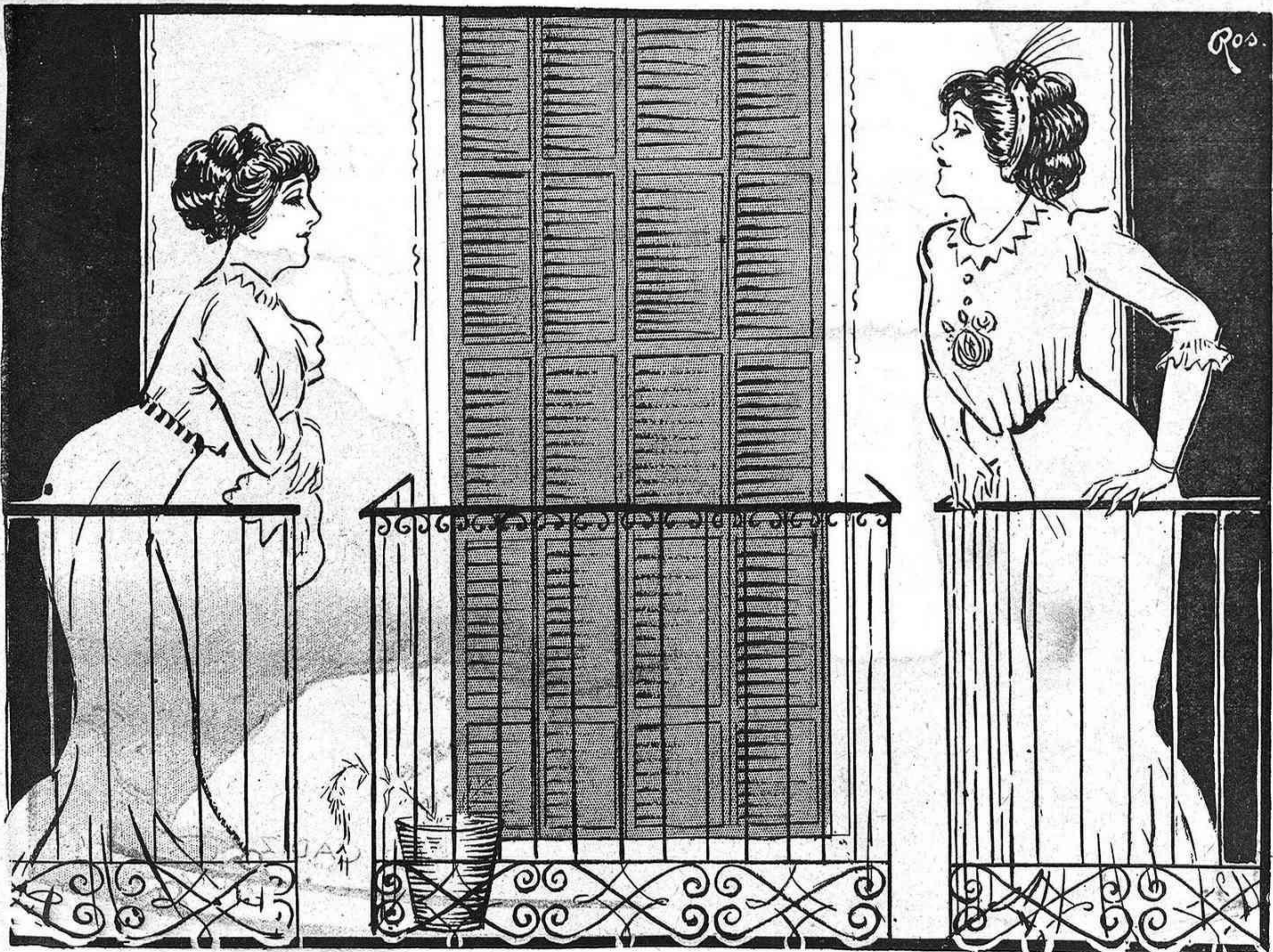
»Brasil ha sido la primera nación que ha reconocido la República.

»Ha comenzado la expulsión de frailes y monjas.»

Primer, la cosa en tipus ben grossos; després, en lletres petites...

¿Còm deù dirse'n d'aquesta novetat tan graciosa?

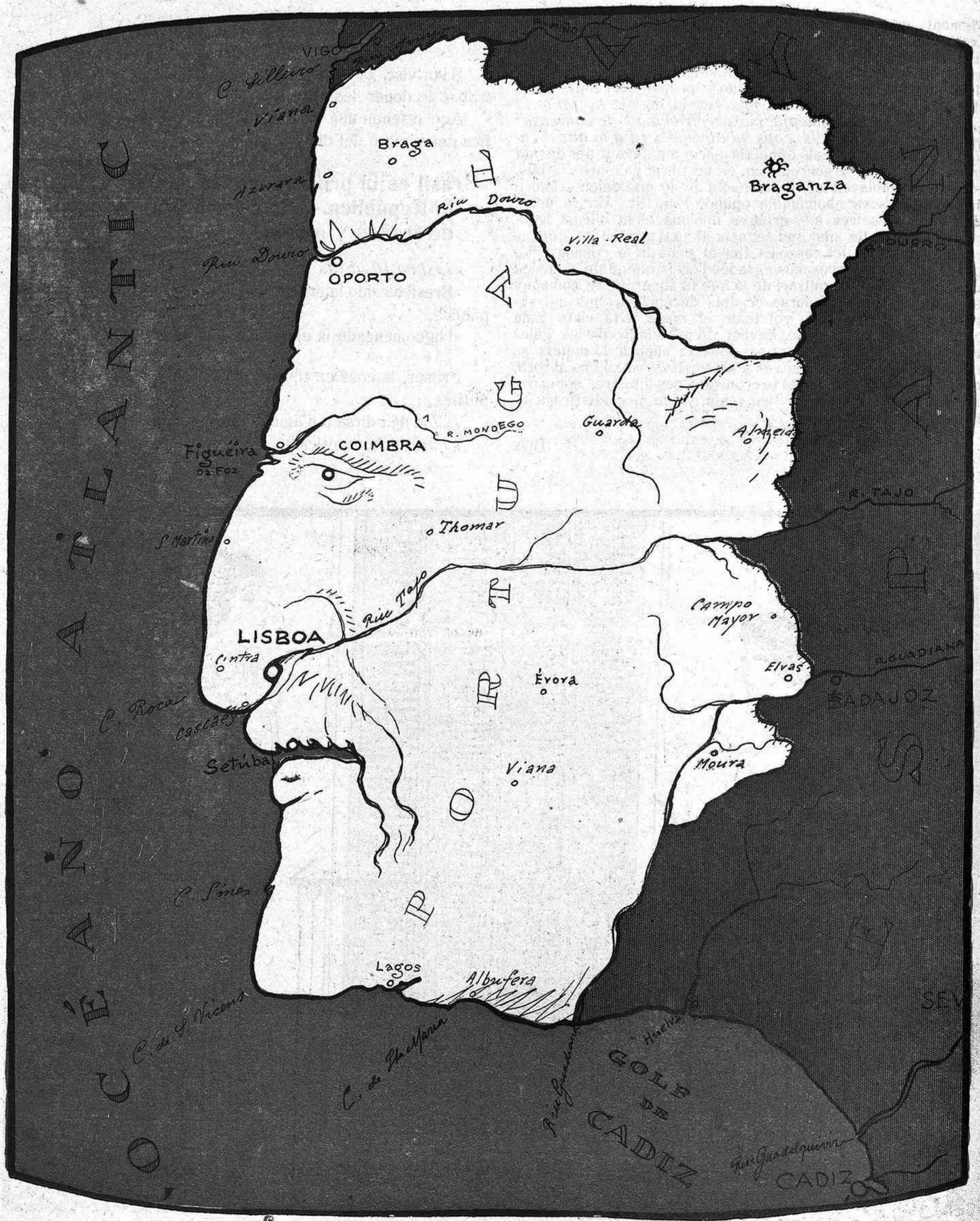
¿Partes de repetició?

PLÁTIQUES INTERNACIONALS

—Y doncs, ¿què fa la nostra veina, que no's decideia a sortir a respirar l'aire lliure?

—Déixala estar, pobreta!... Deù dormir, com de costum.

PORTUGAL - BRAGA

La nova República y el seu President.

EL PLAT DEL DIA

Un oficial de telègrafs m'ho ha dit:

—Si això de la proclamació de noves repúbliques fos cosa que succeís molt sovint, aviat el Govern espanyol nivellaria els pressupostos y sortiria d'apuros, sense necessitat de fer emprèstits.—

Vostès no poden imaginar-se el número de telegrams que aquets dies s'han enviat a Portugal, y cada un dels quals representa pera 'l Tresor l'ingrés d'unes quantes pessetes.

Funcionant dia y nit y treballant els aparatos a tota velocitat, no hi ha manera de que 'ls fils que van a Lisboa puguin donar l'abast a les felicitacions que desde aquí's remetèn als capdills de la gentil república portuguesa.

A l'Administració de telègrafs no desapareix la quía en tot el dia y contínuament se sent a la porta el mateix crit:

—¿Quí es l'últim?...

¡Ai del infelís que's veu avui en la precisió de telegrafiar a algun lloc situat fóra de l'òrbita lusitana!...

—¿Faria el favor de transmetre aquet *parte*?

—Veiam... ¿Pera quí es?... «Bartomeu Argelaga... Masanet de Cabrenys». ¡Impossible! Ara com ara, no podem admetre sinó telegrams que vagin dirigits a gent que's digui Silveira d'Acunha, Marinha de Freitas o Serpa-Coutinho de Vasconcellos.—

L'ANIVERSARI

—Jo li confesso que'm temia un altre *daltabaix*. Com que s'esqueia en dia 13!...

—Sí, però, no s'ensopegava en dimars ni en divendres, dòna...

Y's comprèn. ¿Quí s'atreveix a posar fre al desbordament telegrafic de tants circols, casinos, ateneus y centres que, impressionats pel triomf de la revolució portuguesa, senten la necessitat imprescindible d'enviar a Lisboa la seva felicitació coral y entusiasta?...

Es precis, pera ferse'n carrec exacte, haverles presenciades, aquestes hermoses escenes.

Tres o quatre socis, habituals concurrents a la tertulia de la tarda, juguen al set y mitg o a la manilla. De sobte, esbufegant com una locomotora y ab un diari a la mà, entra el president.

—¡Gran noticial!... A Portugal han proclamat la república.—

Com moguts per un ressort, els que perdien tiren les cartes en l'aire y rodegen al nou arribat.

—¿Ho sabeu de cert?

—Mireu, ben clar ho diu el diari!...

—Doncs... cal no entretenir-se. Hi ha que enviar immediatament als portuguesos una felicitació ben sentida y ben enèrgica.—

Y, després de mil retocs, perquè quan surt ben enèrgica no resulta prou sentida, la felicitació queda extesa, y al peu s'hi estampa la firma de tots els socis presents y fins la dels que sols els dies que hi ha ball se deixen veure pel Centre.

Com ja pot suposarse, de sobra saben ells que tot allò no serveix de res y que parlar an en Teofil Braga, o a l'Antoni d'Almeida, o a l'Alfons Costa dels telegrams que 'ls envien el *Foment Revolucionari del Pont d'en Rabassa* y l'*Ateneu Radical de la plasseta dels Peixos* es lo mateix que si 'ls diguessin Llucia; però, si be es cert que 'ls prohoms portuguesos no faran cap cas de la seva felicitació ni tal vegada arribaran a enterarse'n, ¿quí 'ls treu als felicitants la satisfacció immensa de veure'l seu nom en lletres de motillo en els diaris, entre 'ls de les diverses entitats dels altres *Ponts* y les altres *Plassetes* que, com ells, han tingut l'excelent idea de fer creixer els ingressos del ram de telègrafs?...

Sers aixuts y malhumorats conec, que troben que això es horrorosament cursi y infantil y, si a la seva mà estés, fins potser ho prohibirien.

Jo no. Hi ha que pensar be les coses y ferse carrec de totes les circumstancies que les acompanyen.

Si an aquets casinos y casinets se 'ls prives d'enviar el corresponent telegrama al president de la república que acaba d'instaurarse, al eloqüent orador que ha fet un gran discurs, al home public que ha perdut la muller, a la dòna pública—en el bon sentit de l'expressió—que s'ha quedat viuda, posem nos les mans al pit, cavallers, ¿en què dimoni s'entretindrien?

A. MARCH

DEL BORN AL PLATA

□ □ IMPRESSIONS DE VIATGE □ □

XXV

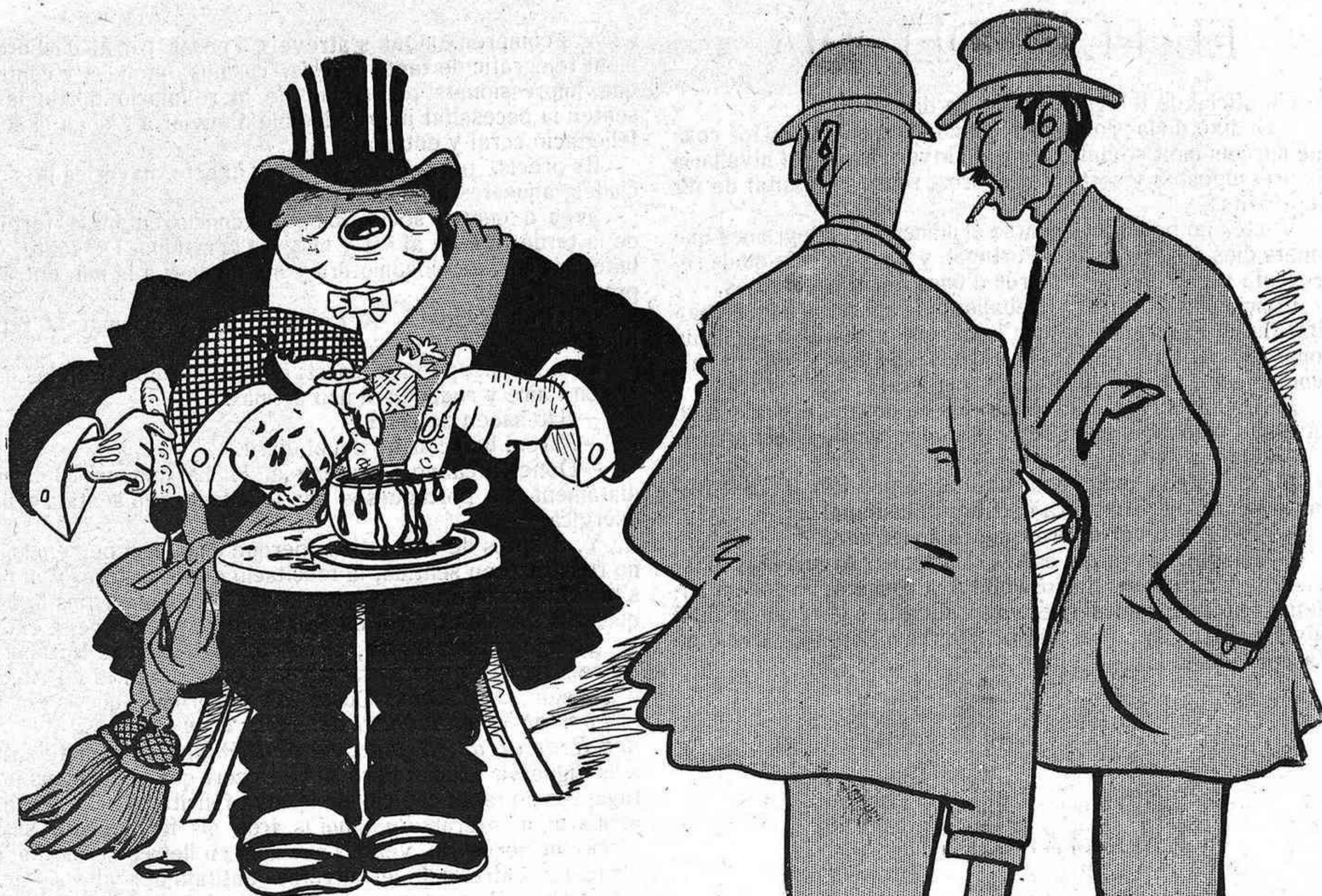
El delegat

Com hem dit en un altre capítol, no tots els que arriben aquí son immigrants que vinguin a fer feina. N'arriben de moltes menes.

Dels que arriben més sovint, sia perquè el país els reb be, o pel Centenari, o per altres motius, són uns senyors que venen de lluny, ab roba bona y ab credencial. D'aquets senyors se'n diu delegats.

Què es un delegat?

Examinemho.

El delegat sol ser un personatge que'l coneixen a casa seva, que té un carrec a la seva terra, que fa planta, que té insignies y... que li paguen el viatge.

El delegat es algú, ja se sab. Algú que havent de viatjar, o de venir a Amèrica per les seves coses, el seu poble li diu: «—Té, ja que vas allà, y tens presència, y ens pots fer lluir, aquí tens un nomenament, y, tot de passada, representa'ns.»

El delegat, aixís que arriba, ni coneix a ningú ni ningú el coneix. Pera que sapiguen qui es se té de treure una targeta que s'ha fet fer abans de sortir, aont hi porta especificat tot lo que ve a representar; el representador la llegeix y n'hi torna una altra pera complir, y desde'l moment que ja se sab l'home d'aont ve y lo que du a dintre, aquell home, magre o gras, esquifit o rodanxó, ja no es home: es un *acte*. D'aquell moment en endavant ja té dret a no anar més a peu, a ser allotjat, a ser ben nodrit, a que l'Argentina l'engreixi, perquè no es an ell a qui engreixa; ell es uns poders, es un penó, que menja y beu simbòlicament en nom de lo que representa.

Aixís que ha tret les medalles, si'n té pera lluir (que sempre'n tenen), y comensat a caminar, potser que no fassin cas d'ell, però aquell home ja es perill... Va pel carrer y el trepitgeu, doncs no l'haveu trepitjat an ell: potser haveu trepitjat l'Inglaterra; vos cau una tassa de cafè y li taqueu els pantalons, doncs si es el nord-americà, en lloc d'aixugarse la taca, envia a cercar l'esquadra; no el feu seure a taula aont li correspon; ah fillets! ja us podeu preparar: s'ofèn, acaba de dinar, y als postres extén una acta y l'envia a la seva terra, y vinga gasto de diplomacia.

El delegat mai parla per ell. Es un senyor sol que parla per molts, sense que'ls molts l'hi hagin dictat. El delegat no pot rebre mai: sempre que reb ho paguen els altres; si diuen mal d'un delegat, li entra per una orella y surt per la de casa seva. Allí aont es ell, hi van moltes coses: es un home certificat, sellat, la-

LA XACOLATA DEL MONSTRE

—Però ¿què diable'n fa de tres braços, aquet fendmeno extraordinari?
—No ho veus?... Suca!

crat; més ben dit: es un document; es com una lletra de cambi; un present dels masovers; un regalo que's fan els pobles per a darse llaunes els uns als altres.

Naturalment que'l delegat porta un discurs que l'ha d'engegar; aquell discurs de delegat que sempre es *el menos indicado* y el que *se honra más con el cargo*, y tot lo que's dicta en aquets casos, però com que tots els altres companys també han dut el seu, y també l'han de dir, aixís que ve l'*alsar la copa*, tots el volen engegar a l'hora, no perquè'l sentin els de la taula, sinó pera justificar els gastets que han fet fer an el seu poble, y el que no va llest, no hi arriba.

Però el delegat que té experiencia, tot allò que havia de dir, diu que ho ha dit y ho telegrafia.

Y quan estan tips de fumar, de delegar, de fer goig, y de pas-

sejar les insignies, els d'aquí el van a despedir creient que'n fan cas an el seu poble, y els del seu poble el van a rebre creient que aquí n'han fet cas.

De què serveixen, doncs, els delegats?

Segons els entesos en el ram, pera «estrenyer llassos», pera «vincular», pera «abracarse un poble ab els altres y darse comiat de germanor», pera «aixamplar les fronteres»: però nosaltres, que'ls hem vist d'aprop, no som del mateix parer.

Aquí serveixen com tot lo altre. Pera la *marxa del comers*.

Com que allí aont hi han uniformes, y llassos vermells, y *encomiendas*, hi venen a passar els badochs, el botiguer els posa el llas; y el llas es el delegat.

Com més delegats, més pesos!

SANTIAGO RUSIÑOL

(Seguirà.)

A la flor del magraner
la teva boca comparen
els que l'han vista de lluny,
no els que, com jo, l'han besada.

Flor de carn ab que somrius
són tos llavis plens de gracia,
d'una rojor que fereix,
d'una aroma que ubriaga.

Però no se semblen pas
ni a la flor de la magrana,
ni al gentil clavellet roig,
ni a la rosa, ni a la dalia.

Els teus llavis exquisits
se semblen, sí, a una flor gaia,
a una flor roja també:
la flor del somniós baladre.

Treu el baladre una flor
tan particular y extranya
que, al impuls del seu perfum,
els homes moren y maten.

MAYET

Parlem de Portugal

Si nosaltres fossim, com es el poeta Josep Carner, partidaris de l'*ohisme*, davant dels fets vandàlics de Portugal exclamariem: Oh fragil majestat de les reials corones!... Heusaquí aqueix pobre noi que feia de rei de Portugal, destronat de sobte, sense haverlo tan sols avisat ab vintiquatre hores d'anticipació pera poder arreglar l'equipatge y despedirse dels amics... Quan, en la tarda del dia 3 d'Octubre, el sol se va pondre, com de costum, entre les aigües de la mar, ell, Manuel II, era'l sobirà del reialme. Y quan, a l'endemà, el sol va eixir altre cop, el seu trono s'esfonzava. Era'l drama de la revolució, y an ell li tocava sortir de l'escena. Ara es un ex-rei, quasi un ex-home...

Els destronaments de monarques, que tan abunden en l'història contemporània, no deixen en gaire bon lloc la famosa teoria del dret diví, en la qual encara creuen, entre altres, l'emperador d'Alemanya, en Teodor Baró y els senyors Vidal y Ribas, pare y fill. Tota la divinitat del dret dels reis no impideix que se'ls dongui la cessantia. ¿Què fa Deu Nostre Senyor, que no protegeix eficazment al seus elegits sobre la terra? Novament s'ha demostrat que davant del poble en armes y de l'exèrcit sublevat no hi ha drets

divins que valguin. La gracia de Deu, que consta en les monedes, no pot pas impedir la desgracia. No es la gracia de Deu, sinó la gracia del sabre, la que sosté en els seus tronons als reis d'avui. Quan el sabre falta o està en contra, les testes coronades perden la corona, y queden, si fa o no fa, com les testes dels demés mortals. En honor a la veritat s'hauria, doncs, de canviar la llegenda que duen les monedes de coure, les de plata y, segons ens han dit, també les d'or.

La caiguda dels Braganzas y la subsegüent proclamació de la República han sigut efecte d'una revolta alhora civil y militar. Aquet procediment no ha sigut del gust d'un articulista de *La Veu de Catalunya*, que'l qualifica d'anacrotic (*sic*), passat de moda y setembrí. Se veu que l'home hauria volgut que la cosa s'hagués arreglat a les bones, per medi de l'arbitratge obligatori, o be fentsho a cara y creu. Un setmanari tarragoní deia l'altre dia que'ls republicans portuguesos havien vensut als monarquics per la raó de la forsa y que hauria sigut més bonic que'ls haguessin convenut per la forsa de la raó. No està malament l'idea. Aquets senyors deuen saber l'història del guillotinat per persuasió. Qui sab si aquet sistema del convenciment aniria be aplicat a la cobrança de les contribucions. Els apremis y els embargs venen a esser la raó de la forsa; y es clar que fora molt més correcte usar la forsa de la raó.

Y lo que són les coses. Com que en el cas de Portugal se tractava principalment d'uns quants personatges, alts y baixos, que robaven descaradament a la nació, dit està que'l sistema del convenciment es aplicable als lladres y lladregots. Així, doncs, si anant pel camí ral, o pels carrers de les poblacions, us surten a demanar la bossa o la vida, deveu guardarvos prou de treureus cap arma: això seria emplear la raó de la forsa, cosa anacrònica, setembrina y passada de moda. El sistema d'última moda consistirà en endressar un discurs al malfactor, o be en llegirli un fragment de les *Floretes de Sant Francesc*, a fi y efecte de deixar-lo ben convenut.

Aquestes són les novíssimes teories sobre'l cambi de regims y de governs, per lladres que siguin. Potser que's fes la prova ab alguns regidors del nostre Ajuntament, els quals, si se'ls sabés tocar el cor, de segur que's deixarien convencer. Així no caldria treure'ls a cops d'escombra de Cà la Ciutat, que ve a esser el Palau *das Necessidades* de la nostra capital.

Ja saben, doncs, els nostres lectors com s'ho han de pendre això de la revolució de Portugal y les demés coses per l'istil. Que'ls nostres republicans del 68 aprenguin democràcia en les planes de *La Veu* y no fassin com ara, que *s'embadoquen com una porcairola en l'estanyol d'una rodera*, segons l'eloqüent y adequada comparansa de l'aludit redactor regionalista, destinat a la sana missió d'enriquir ab termes montanyencs el lexic encatronat del periodisme politic y a suprimir les revolucions per medi d'un específic miraculós. D'aquí en endavant se podran fer truites sense trencar ous.

WIFRED

ANIVERSARIS

N'estem fent un tal abús, d'això de commemorar aniversaris; ens ha agafat tan forta, la passa de recordar dates més o menos cèlebres, que, ab motiu de res, ens posem l'obligació anyal d'estar tristos o alegres, segons el caracter del fet o la persona que volem honrar y solemnizar.

LA REVOLUCIÓ DE PORTUGAL

1. Dr. Bombarda, diputat republicà, assassinat pocs dies abans d'esclatar el moviment. - 2. La plassa del Comers, sobre'l Tajo. - 3. El president de la República, Teófil Braga, arengant a la multitud. - 4. Alexandre Braga, - 5. Antoni d'Almeida perorant. - 6. Els capdells de la República. - 7. Individus del Comitè revolucionari recorrent els pobles. - 8. Sala de sessions del Congrés. - 9. Teixeira Souza, darrer primer ministre del rei destronat. - 10. La casa d'en Teófil Braga. - 11. Retrats d'en Braga, fets als anys 1890, 1896 y 1872. - 12. Ultim retrat d'en Braga.

Preludis de la revolució. - En Bernadí Machado dirigit la paraula al poble. - Primeres espurnes del moviment.

Avui tot se solemnisa, de tot se'n fa historia, y arribarem que cada dia serà aniversari d'una cosa o altra, y no'ns quedaran ni humor, ni diners, ni llàgrimes, ni erisantemes, ni peroracions necrològiques pera donar l'abast a tanta fúnebre commemoració. Cada matí, al llevarnos, cop d'ull a la fulla del calendari, y ja tindrem feina tallada per estona; aixís com molts dies hi llegim dos o tres sants, molts dies també hi llegirem dues o tres efemèrides pera donar esplai al sentiment. Que avui fa un any de la cogida del Pepete, que demà'n fa dos que's va morir aquet, que demà passat en farà tants que van matar aquell altre... Que'l 20 de Maig, que'l 26 de Juliol, que'l 29 de Setembre, que'l 13 d'Octubre...

Y, naturalment, aleshores, la gracia, y fins la moda, estaran en no aniversarisar, o sia en celebrar ab extraordinari regositg els pocs dies que quedin en blanc, que les efemèrides ens deixin lliures, y, per contra, commemorarem ab veritable devoció les poques dates que no'ns dignin res a la memoria.

Tocant al record dels homes cèlebres, torna a pendre peu l'ilògica costum de celebrarse la seva mort, quan lo que s'hauria de celebrar es sa naixensa. ¿No resulta una aberració el donar més transcendencia a les sempre vivas de la tomba que als confits del bateig?

Recordaras molt be, amic llegidor, que abans, els espanyols, d'allò que se'n diu commemoració anyal no celebravem sinó la gloriosa revolució de Setembre, ab la consegüent proclamació de la República; y que, a pesar de lo tristoi del motiu que'ns reunia fraternalment als correligionaris, l'aniversari se celebrava a l'entorn d'una taula, menjant.

La memoria de la República't costava un duro o set pessetes y mitja, segons el Beco o el dalit dels organitzadors, però, sia com vulga, podies dir que, d'un any al altre, l'atipaves de teca y de discursos.

Ara, quan s'ha d'honar anyalment un gros fet o un gran home, les donen per anar a dur coronas a les Nerópolis.

El glosador, que no's recorda del dia que va neixer ni té interès tampoc en saber el de sa mort, troba que això no es progressar, y que així aviat desvirtuarem el Cronos de l'humanitat.

Pera anar a la fonda, el glosador sempre farà un.
Al cementiri no li pendran mai per altre.

XARAU

PRINCIPAL.—Després del Sainet trist, del gran Guimerà y de la «tragedia de broma» Estil Imperi, del petit Burgas, obres que han servit a l'heterotètica Xirgu pera descapdellar tota sa pasmosa ductilitat artística, han vingut Tenorios y Terra baixa a confirmar y a bescantar a sò de tabals que l'espessa companyia de cà'n Franquesa, es capas de treure punta a tota mena de repertoris.

—Dimecres degué estrenarse La manta, un acte dramatic d'en Josep M.ª Pous, y avui anirà la primera d'El curandero nou, sainet vilatà d'en Ramon Vidales. En el número proxím deixarem sentada la nostra opinió respecte d'aquestes dues obretes.

—Totes les més rosades esperances s'han posat en Andrònica, la tragedia d'en Guimerà que s'està ensajant activament, y pera qual obra l'empresa pensa aborrrir l'aigua llensant la meitat del seu capital en vestuari y decorat.

Segons veus, la dama protagonista serà la Xirgu, y el galan afortunat, en Nolla. Felicitats.

ROMEA.—La setmana passada—divendres, me sembla que era—van inaugurarse les seccions còmiques. A les sis de la tarda, dues pessets de gran broma, un ralet entrada y butaca, no es res d'extrany que's vegin concorregudes. Repertori variat es lo que ara fa falta pera que la novetat del vermouth arrelli al carrer de l'Hospital.

—Després d'alguns entrabancs s'han pogut continuar les representacions de La verge boja, obra que ha donat pisto als nostres critics y al nostres comics, demostrant l'insuficiencia d'uns y altres. El public sembla que reb—el public sempre reb—ab simpatia l'obra y aplaudeix an en Bataille, y an en Costa fins a cert punt, y a les senyores Gotarredona y Baró també una miqueta, y voldria igualment aplaudir als altres, però no pot, perquè segueixen fentho tan malament com el dia de l'avant-estrena.

TÍVOLI.—Llàstima grossa que l'empresa d'aquet teatre s'hagi gastat tantes pessetes en posar una obra com el Rajha de Sakuntala, que no té atractiu de cap mena. Malgrat això, l'obra se salvaria, gracies, com diem, a la presentació, si la música que hi ha posat el mestre Jensen fos escoltable, doncs desgraciadament resulta de lo més dolent que hem sentit.

Lorencín, estrenat dissabte passat, es una parodia del Lohengrin, de la que se n'ha tret bastant partit, doncs queden ridiculizadas les més importants escenes de la gran obra de Wagner. L'interpretació, bona.

Pera un d'aquets dies està anunciada l'estrena de La reina Mimí, exclusiva d'aquesta empresa.

ELDORADO.—Aquets darrers dies la companyia de la Neus Suárez ha posat en escena El idilio de los viejos, El ama de la casa y Los galeotes, mostrantnos un conjunt forsa millor que en Amores y amoríos, l'obra de debut.

Pera demà dissabte anuncien l'estrena de Los vencidos, original d'Antoni Viérgol, el celebrat autor de Las bribonas. Veurem lo que serà.

ORFEÓ CATALÀ.—Interessant de debò resultà el concert de guitarra donat per don Alfred Romea el passat dissabte. Es aquest un excelent virtuós que uneix a un exquisit bon gust una tècnica segura y brillant. Totes les composicions s'aplaudiren, demanantse el bis d'algunes y obligant fins a propina fòra de programa al acabar.

L. L. L.

ESQUELLOTS

Fa algun temps que, per causes que ignorem, al ressenyar la premsa diaria les sessions municipals, ha perdut la bona y instructiva costum que abans tenia de publicar els noms dels concejals que prenen part en les votacions.

Això ha donat lloc a que nosaltres, curiosos pera saber quina ha sigut l'actitut dels regidors de l'Esquerra en l'assumpte del Contracte de neteja y recollida d'escombraries, haguem fet les nostres averiguacions, y en virtut d'elles hem posat en clar:

Que, a pesar de tractarse d'una qüestió tan transcendental com aquesta, dels dotze concejals que l'Unió F. N. R. té al Municipi, foren únicament vuit els que assistiren a la sessió en que'l Contracte va discutirse;

Que d'aquets vuit, quatre, els senyors Lluhí, Juncosa, Monnegal y Ferrer, varen votar en contra;

Que'ls senyors Marial, Tauler, Ramoneda y Forcada varen votar en pro; y, finalment,

Que'ls quatre concejals que, burlantse dels seus candorosos electors, no's dignaren anar a la Casa Gran el dia en que tan important problema havia de resoldre's, són els senyors Iglesias, Roig, Ricart y Rius y Rius, marquès d'Olèrdola.

Y prou.

Aquí acaba el resultat de les nostres averiguacions.

Y aquí comensen, segurament, els comentaris del discret lector, esquerrà entusiasta y partidari convensut de la municipalisació dels serveis.

Dissabte passat varen celebrar-se dèu mitins a l'objecte de demanar l'abolició de la pena de mort.

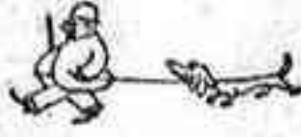
La major part d'ells se vegeren molt concorreguts.

Es clar. ¡El sentiment de protesta contra l'idea de matar es tan simpatic!

Perxò, a la porta dels locals ont s'hi celebraven, no hi haurien sentit sinó dialegs per l'estil:

—Hola!... Tu també per aquí?

—Sí..., mira... He vingut a matar l'estona...

El senyor Ruíz Morales, com a perfecte lerrouxista, es un gran enemic nostre.

El senyor Ruíz Morales s'empenya en no publicar els articles del noi Zengotita, privantnos d'aquet modo d'un dels més preuats motius d'esbarjo.

El noi Zengotita està desesperat, y diu que pera encarlarlo ab la *papelera* no li calia deixar *El Poble* y *La Tribuna*. Que si això dura gaire's farà altre cop de *La Reixa*, y que si tant l'apuren els lerrouxistes, es capas de ferse empresonar y tot.

Una mica de consciencia, senyor Ruíz Morales. Ni es logic que aixís correspongui el partit als actes d'adhesió, ni es just que'ns quedem nosaltres sense les *gracies* d'en Zengotita.

Aveiam si el nostre prec el decideix.

Entre tant, y pera no privarnos de les seves *pensades*, desenterrem la següent profunda sentència, continguda en el volum titulat *Filosofies (?) en vers*.

Si't pregunten y tu, no sabs el que no't quedis mai sense respondre ré; y si coneixes que has de dir «no ho sé», val més que diguis lo que't vingui be.

Y d'això'n diu en Zengotita. filosofia!

Ara diguin si no n'hi ha pera acabar malament.

Segons *El Diluvio* del dissabte, edició del matí, la revolució de Portugal ha sigut *ordenada y sin otras victimas que las naturales...*

Y segons *El Diluvio* del mateix dia, edició de la tarda, se assegura que *los muertos llegan á tres mil*.

Classe de lògica *diluviesca*:

—¿Què són 3.000 morts?

—El número de víctimes que naturalment hi ha d'haver en tota revolució... ordenada.

ENTRE CIGALÓ Y CIGALÓ

—Aquí es molt difícil... Allà tenen dos homes, els Bragas, que valen molt.

—Ab això tens raó... Aquí, com que no estem fets a Bragas... les costures ens fan llagues...

Del mateix diari:

«En Entroncamento los revolucionarios obligaron á dos curas á besar la bandera republicana.»

Si en la bandera hi havia escrita, com es de creure, la paraula *Libertat*, ¿què devia pensar, la pobreta, en aquell moment solemne?

Una noticia pera que'ls nostres automobilistes s'enterin de com són tractats els seus col·legues a Fransa, la terra del sport.

Diu un diari:

«El alcalde de San Julián de Points (Francia) ha ordenado que no se permita el paso de automóviles por dicha población siempre que su velocidad exceda de un kilómetro por hora.»

Ab aquesta velocitat màxima sí que hi hauria seguretat absoluta pera'ls pobres mortals que anem a peu.

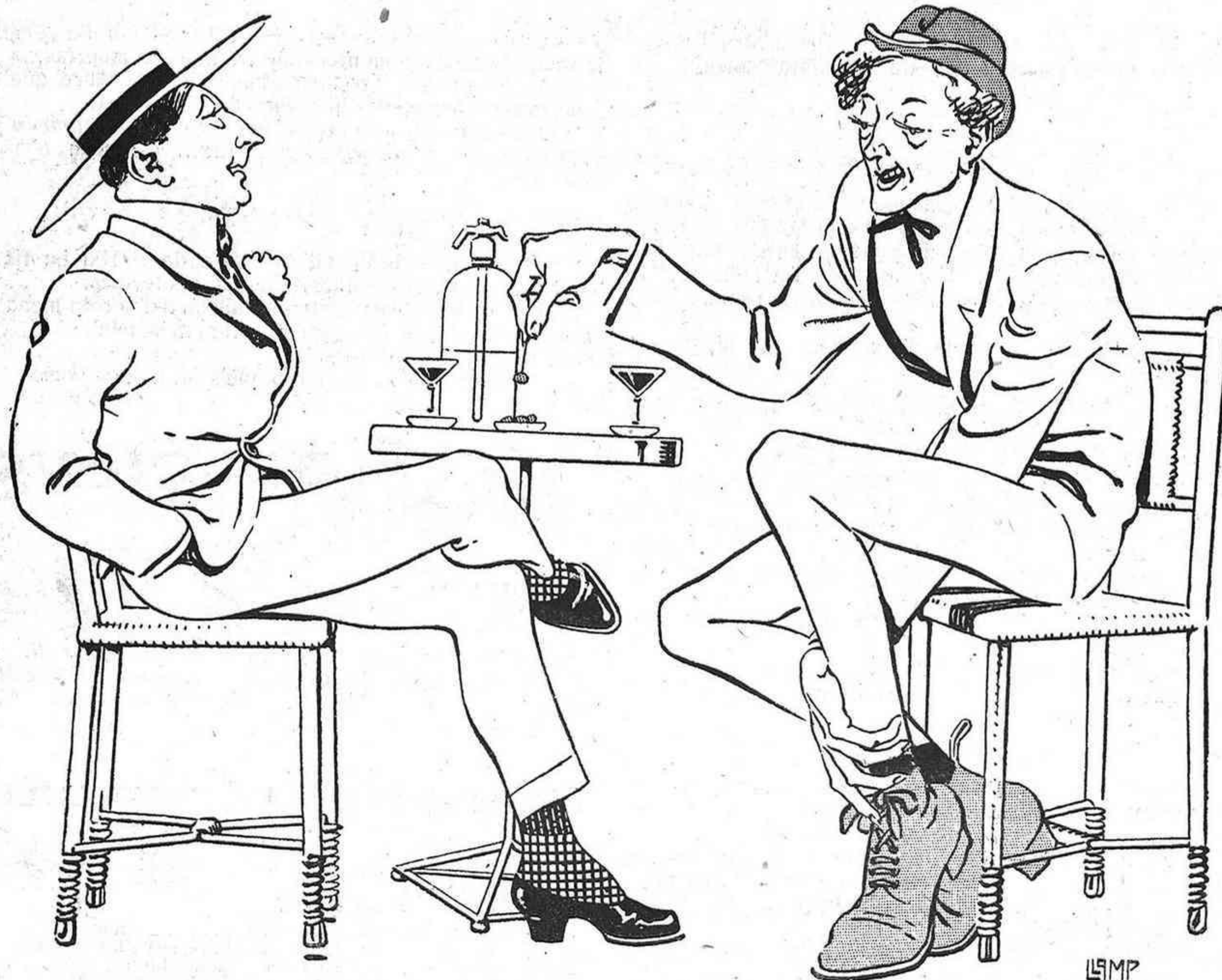

El metge Janssens, de l'Ajuntament, se fa donar bombos, al *Progreso*, per l'inauguració d'un centre de desinfecció a Gracia.

Poc a poc, mestre! *Quite usted jierro...*

No's dèu a l'iniciativa del senyor Janssens aquesta dependència municipal, establerta ja molt temps abans de que dit senyor entrés a formar part de l'actual Ajuntament, y si no havia sigut inaugurada fou perquè faltaven alguns petits tràmits administratius, pera la resolució dels quals ha necessitat l'actual Comissió de Governació ¡prop d'un any!...

No són d'aquesta classe les iniciatives del senyor Janssens. Les que'l caracterisen són les etzegallades d'en San José; el nomenament de quaranta metges supernumeraris, per medi d'un Concurs de quaranta mil... *influencies*; el nomenament d'inspectors de sanitat que no són metges, ab trenta duros mensuals de sòu, y el

PUNTUALISANT LES COSES

—No, noi, no; allò, segons tinc entès, no ha sigut pas una revolució.
 —Doncs què?
 —Un portuguès m'ha dit que lo que ells han fet es una revolução.

Pobres senyors de l'Atracció! An aquets forasters sí que 'ls costarà de ferlos simpàtica y agradable la nostra ciutat.

Menos mal que, segons diuen, hi ha un regidor que té un contra-projecte piramidal:

El projecte de cedir als pagesos del Vallès la portada d'aigua a cambi d'una portada de vi novell.

Bola va!

Hi ha qui assegura que'l veterano Ardid va pendre part en un dels mitigus encaminats a conseguir l'abolició de la pena capital.

Permètisse'ns que ho posem en quarantena.

L'Ardid enemic de la pena de mort?...

Si, tot just fa un any, va demostrar tot lo contrari!...

La gentil Blanche Dufrene, aquesta admirable artista que actualment treballa al *Novetats*, es una senyora molt apreciable, de grans qualitats com a actriu y com a dòna.

El nostre Peyo la definia l'altre dia d'una manera molt pintoresca:

—No arriba a una Sara Bernhardt,—deia—però es una mica més que un *bras de gitano*.

Vaya unes *Noticies* d'insertar, la nostra prempsa! Encara no està prou soterrat el teatre?

«El cianuro de cacodilo es la substancia más venenosa que se conoce. Con el vapor que despidе la quinta parte de un gramo, hay bastante para dar la muerte a todos los espectadores del teatro más grande.»

Si això s'hagués trobat escrit entre'ls papers de l'ex-director de l'Escola Moderna..., pobre Ferrer y Guardia!

El tornarien a fusellar, segurament.

Ab motiu d'un proxim y aparatós viatge regi, la nostra aristocràcia prepara una gran caravana automobilista.

La caravana sortirà de Barcelona y empenirà el camí de Valencia.

Lo qual vol dir que serà una caravana en caracter, perquè atravesarà el desert.

El *desert* d'entusiasmes monarquics que existeix tant a Valencia com a Barcelona.

Don Teodoro Baró, d'ensà que es l'encarregat d'assortir d'obres els programes del dijous a la tarda al *Principal*, s'ha fet molt popular entre la mainada.

La prova, en un col·legi:

—Quantes són les estacions?—pregunta'l mestre.

—Cinc—respon el xicot.

—Cinc?... Jo no més ne conec que quatre: Primavera, Estiu, Tardor, Hivern... Quina es, segons vostè, la quinta estació?
—L'estació... de la Granota.

El *Diario de Barcelona* del diumenge 9 d'Octubre—fixinse bé en la fetxa—feia saber als seus lectors que a mitjos del pasat Setembre va descarregar una pedregada en varis pobles del partit de La Bisbal que va deixar els camps en estat lamentable.

No deia l'apreciable confrare si la noticia l'havia rebuda per telègrafo.

Però, tortugalment pensant, hem de suposar que sí; ¿no'ls sembla?

Ja han vist, eh?

La *Lliga* prepara una serie de conferencies crítiques contra la gestió dels radicals a l'Ajuntament.

No deixaran de ser interessants, les tals conferencies.

Perquè... naturalment, aquesta crítica, al tractar de segons quins negocis dubtosos en els que hi hagin sucuat els amics de *La Veu*, no podrà ser pas gaire sagnant...

¿Com s'atreviran a combatre furiosament la qüestió dels inspectors fanalers, per exemple?

Hi haurà empentes pera anarhi a riure.

De segur que tot ho tenen ja el revenedors.

¡Bonics se presenten els preludis del Congrès Internacional de la Tuberculosis proxima a inaugurar-se a Barcelona!

S'assegura que per certs elements oficials s'està fent activa pressió pera que un doctor, contra'l qual va dictarse no fa gaire un fallo ben poc laudatori, pugui asseure's en la presidencia d'una secció de dit Congrès.

Y s'assegura, además, que una gran part de la classe mèdica, se disposa a rebelarse contra aquesta imposició.

Davant de tan eloqüents preliminaris, no'ns extranya gens la conversa que ahir sostenien dos metges.

—¿Què prepara vostè pera'l Congrès?—preguntava un.

Y l'altre, molt serio, va contestarli:

—¿Jo? Arnica.

El *Poble Català* explicava l'altre dia que en Manén està a punt d'empendre una excursió per terres estrangeres.

Y deia, parlant dels diferents actes que'l nostre music té en preparació, que pel mes d'Octubre dirigirà la seva òpera «Actè» en la serenata (?) d'onore que li dedicarà..., etc.

Es serata, estimats colegues. *Serata*, mentres els prohoms del partit no disposin lo contrari.

Les equivocacions d'aquesta mena ens portarien a creure que a la redacció del *Poble* estan d'italià a igual altura que de francès.

Y això sí que, francament, no faria intellectual.

L'ilustre (ell mateix ho diu) *portugalofil* Ribera y Rovira ha donat, en el C. N. R., una conferencia sobres la revolució de Lisboa vista desde aquí.

La peroració, segons informes, va ser molt celebrada.

Tan celebrada, que un dels oients no pogué menos d'exclamar:

—Se veu que'ls coneix molt, als portuguesos, aquet mestre.

A lo que va respondre un sastre, no menos ilustre que'l conferenciant:

—Sí; la llàstima es que'ls portuguesos també'l coneixen molt an ell.

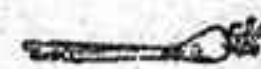

Vagin reparant de quina manera escriu ja en Teodoro Baró: «La prensa adicta al señor Canalejas le ha felicitado por el

resultado de las manifestaciones católicas del dia 2, calificadas de fuego fatuo de cementerio de tradiciones muertas...»

A la qüenta don Teodoro s'ha arribat a creure que al món hi ha també llocs aont s'hi enterren coses vives.

Val a dir la veritat; entre *L'hort d'en Churrumecu* y el cementiri de les tradiciones muertas... preferim *L'hort d'en Churrumecu*...

Llegeixo que'l director d'un teatre de Berlin ha fixat entre bastidors uus avisos redactats en aquets termes:

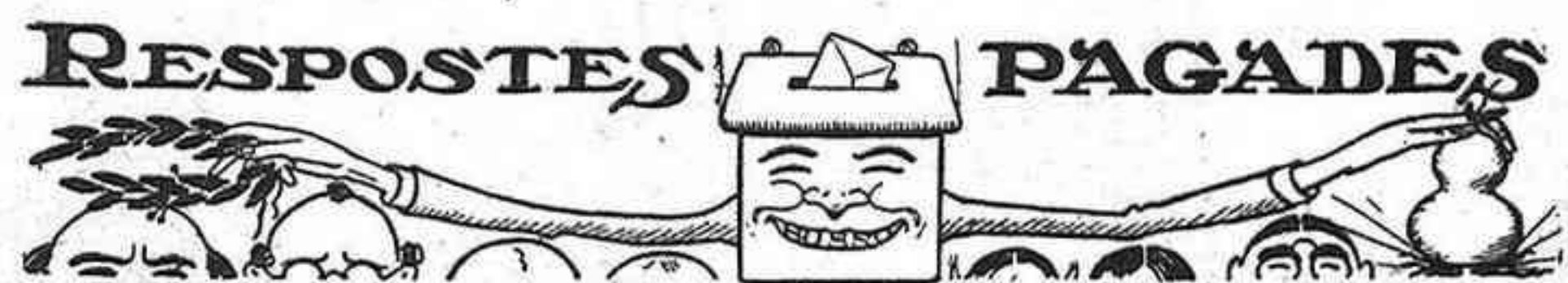
«Se prohibeix terminantment als artistes tota mena de relacions amoroses que no tinguin un fi matrimonial.»

En Gibert, a l'enterarse'n:

—Deixeulo anar... Ja sab lo què's fa, aquest home!

Als darrers *Trenca-Caps*: A la Xarada I: *Mirall*.—A la Xarada II: *Manela*.—A la Mudansa: *Meca-Maca-Mica-Moca*.—A la Targeta: *Gabriel Alomar*.—A la Conversa: *Sis*.—Al Jeroglific: *Cardedeu*.

Noi de Sans: Desenganyi's. Els rates de trenca-closques en el pecat troben la penitencia. No veu que d'una conversa no'n donen cap diner, y les taques a la conciencia ¡ai! sempre hi queden... Ab tot, si té interès en dirnhi particularment quatre de fresques l'encararem ab vostè.—C. Vila: Aquesta sola quarteta val un imperi:

*Enardiu's cors, no defalliu;
lluïteu al tò del timbal
y sereu com son a Portugal
lliures, despres d'eix nou caliu.*

Digui que, si, en lloc d'esclatar la revolució a Lisboa, esclata a Colombo, la lluita hauria estat al tò del bombo?... Oh, la forsa del consonant!...—R. R. Ll.: Rebut y gracias.—Victor Canigó: Entra en cartera. En les darreres estrofes hi ha algun vers mal accentuat que caldrà rellegir y retocar. Veurem.—Ramon Valls: No estan mal, què dimoni!—J. P. y D.: A l'Almanac no hi té cabuda perquè enguany serà especial, però ab molt gust ho publicarem en altre lloc.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:
Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de suscripció:
Fòra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

EN BREVE quedará terminada la edición para **1911** del popularísimo almanaque-enciclopedia de la vida práctica **El Año en la Mano** Publicará, entre otros trabajos importantes, **16** interesantísimas reproducciones de famosos cuadros de **Goya**, en su mayoría desconocidos.

Precio, encuadernado en cartón, con cubierta á varias tintas, **1'50 Ptas.** — Encuadernado en lujo, **2 Ptas.**

Obra nueva de actualidad palpitante: El Marqués de Bacalloa

Escándalos de la Corte de Portugal

por ANTONIO DE ALBURQUERQUE

Un tomo en 8.º, 300 páginas 3 pesetas

VICTOR CANIGÓ

ANIMES RETUDES

Fantasia lírica, en vers, original

Preu: 0'50 Ptes.

Dr. MADMAN

El Triunfo del 606

DESAPARICIÓN DE LA SÍFILIS, por el Dr. EHRlich

Precio: 1 peseta

TENEDURÍA DE LIBROS

Tratado didáctico de Teneduría de Libros teórico-práctica

por MIGUEL BOFILL Y TRÍAS

Un tomo en 4.º, más de 400 páginas, encuadernado en tela. Precio: 10 Ptas.

COLECCIÓN DIAMANTE

FELIPE TRIGO

RECIÉN PUBLICADO

TOMO III DE LA COLECCIÓN

Á TODO HONOR

Precio: 0'50 pesetas

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

DE PORTUGAL

Figura y paisatge.